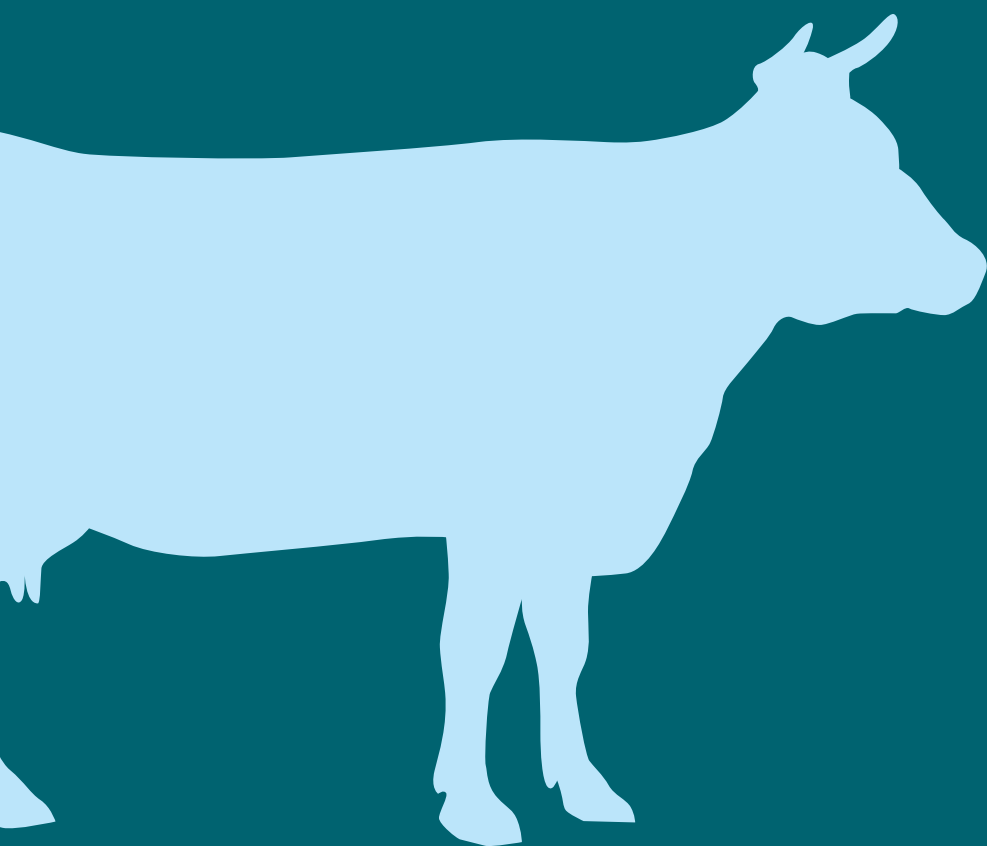

EFFEKTIVURDERINGS

rapport 2011

Indhold

Forord ved fondens formandskab	3
Sammendrag og konklusioner	4
1.0 Introduktion	6
1.1 Baggrund og formål	6
1.2 Hvad er effektvurdering	8
2.0 Effektvurdering af udvalgte projekter for tilskudsåret 2011	10
2.1 Effektvurderingens resultater	13
2.1.1 Understøtter de udvalgte projekter så fondens strategiske effektmål?	13
2.1.2 Effekter på hvert enkelt projekt udvalgt til effektvurdering:	16
2.2 Gennemførelsen af effektvurderingerne – undersøgelsens metode	20
2.2.1 Forandringsteori – et redskab til at understøtte sammenhængen mellem strategi og prioriteringer.	20
2.2.2 Udfordringer for brugen af forandringsteori	22
2.2.3 Undersøgelsens design	22
2.2.4 Strategiske effektmål og selvevaluering	24
2.2.5 Vurderingen af langsigtede effekter	24
2.2.6 Projektejernes ressourceforbrug ved at indgå i effektvurderingen	26
3.0 anbefalinger	27

Forord ved fondens formandskab

Den danske produktion af okse- og kalvekød er et erhverv med mange udviklingsveje og muligheder. Erhvervets landmænd, virksomheder og følgeerhverv er leverandører af sunde og sikre fødevarer, de bidrager med eksportvarer og beskæftigelse, og de passer og plejer naturen.

For at vi – både som samfund og erhverv – kan blive ved med at drage nytte af disse muligheder, skal vi også tage hånd om de udfordringer, der rejser sig på vejen. Hvordan sikrer vi, at vi kan blive ved med at konkurrere på eksportmarkedet? Hvordan fastholder vi høj dyrevelfærd med sunde dyr på vores marker og i vores stalde? Hvordan sikrer vi en bæredygtig produktion med begrænset klima- og miljøbelastning? Og hvordan sikrer vi, at det høje niveau for fødevarerikkerhed i vores produkter bibeholdes?

Hvis vi vil bibeholde en stærk kalve- og oksekødsproduktion er det nødvendigt, at vi finder gode svar på disse spørgsmål. Desværre er det ikke sådan, at man blot kan finde svaret ved at slå op i en bog. Tværtimod er der behov for at afsøge nye muligheder, skabe ny viden. I Kvægafgiftsfonden støtter og udbygger vi derfor den tætte sammenhæng mellem forskning, udvikling og implementering i hele kvægsektorens værdikæde, så der kan skabes løsninger, der smager godt, giver dyrene et godt liv og gavner miljøet.

Med denne rapport tager fonden hul på en systematisk effektvurdering af fondens støttevirksomhed. Fonden støtter hvert år mange projekter. I 2011 støttede fonden 29 projekter med i alt 24,5 mio.kr., og vi har derudaf udvalgt tre, som er repræsentative for en del af fondens virke. Vi vil se nærmere på hvilke effekter, disse projekter har, og hvordan effekterne konkret skabes. Effektvurderingen vil finde sted på årlig basis, og vi vil i fondsbestyrelsen udtrække projekter, som afspejler særlige områder af fondens strategiske indsats. Dermed ønsker vi på et stadigt mere evidensbaseret grundlag at lægge strategien for, hvordan fonden bedst muligt støtter den danske kvægsektor til gavn for dens landmænd, dens ansatte og for samfundet som helhed.

God læselyst!

Peder Philipp
Formand

Ilka Christine Klaas
Næstformand

Sammendrag og konklusioner

Fonden har effektvurderet tre af de projekter, der blev støttet i 2011. Projekterne er repræsentative i forhold til lignende projekter med støtte fra fonden, og karakteren af projekternes aktiviteter gør dem også repræsentative for fondens støttevirksomhed som helhed. Aktiviteterne fremmer oksekødsektoren og kvægbruget gennem så forskellige aktiviteter som anvendelsesorienteret forskning, besætningsanalyser og -forsøg samt forbruger- og aftagerrettet kommunikation.

Effekterne er vurderet ud fra data, der er opsamlet hos tilskudsmodtagerne gennem anvendelse af spørgeskema og interviews. Derudover er visse data valideret på baggrund af projektrapporter og andet tilgængeligt materiale i form af rapporter og artikler mm.

Hovedkonklusionerne er:

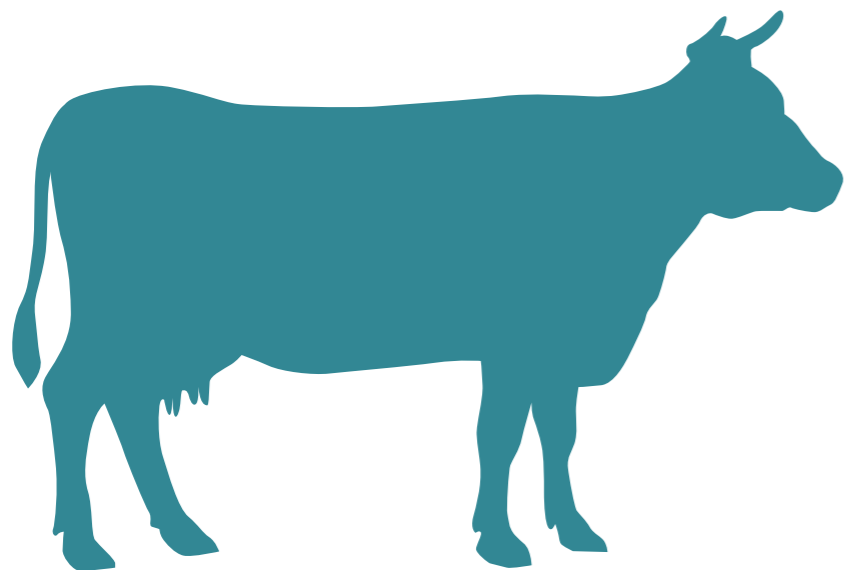
- at projekterne realiserer de forventede effekter
- at projekterne dermed skaber værdi for kvægproducenterne
- at projekterne både har umiddelbare effekter og følgeeffekter. Fra effektvurderingerne kan fremhæves følgende konklusioner omkring de konstaterede effekter:
- indhold af mættet fedt i oksekød. Analyser af mættet fedt i oksekød tilvejebringer datagrundlaget for angivelser af fedtindhold i forbindelse med fedtskattens indførelse. Projektet reducerer dermed branchens

omkostninger, idet der sikres et ensartet, fælles grundlag for angivelserne.

Følgeeffekten er, at datagrundlaget skaber mulighed for fremadrettet at give detaljerede ernæringsoplysninger vedr. udskæringer af kalve- og oksekød. Ud over data om fedtindhold er der skabt data om andre næringsstoffer også, så oplysninger om næringsværdien for aktuelle okse- og kalvekødsprodukter vil kunne oplyses.

- optimalt produktionssystem for naturpleje. Projektet undersøger de vigtigste forudsætninger for at etablere bæredygtige og økonomiske naturplejesystemer, nemlig naturplejens kvalitet, slagtekroppens kvalitet, dyre-velfærd og klimaaftryk. Projektet kører også i 2012, hvorefter effekterne vil være, at beslutnings- og støtteværktøjer foreligger tilgængeligt for kvægbrugere. Følgeeffekten er, at kvægbrugere vil kunne udføre en målrettet naturpleje tilpasset de lokale forholdet.

- produktkendskab og imagepleje af oksekød. Gennem målrettede aktiviteter er to væsentlige grupper i forhold til forbruget af oksekød på hjemmemarkedet nået. Dels "den kritiske +30 forbruger" og dels aktører i food service-sektoren. Effekterne i relation til førstnævnte er øget brug af og kendskab til den internetplatform, hvorfra oksekød brandes som en del af det lette nordiske køkken. Effekterne i forhold til food serviceaktørerne er, at budskaber om fødevarer sikkerhed som købsparameter er blevet tydeliggjort på events med stor mediedækning.

“Aktiviteterne fremmer oksekødsektoren og kvægbruget”

1.0 Introduktion

1.1 Baggrund og formål

Denne rapport omhandler en undersøgelse og vurdering af effekter for tre udvalgte projekter, som Kvægafgiftsfonden støttede i 2011. Fondsadministrationen har på vegne af fondens bestyrelse stået for udførelsen af undersøgelsen og for vurderingen af effekter af de udvalgte projekter. Rapporten indeholder de samlede konklusioner af årets effektivitet samt de metodemæssige refleksioner og samlede anbefalingerne for fremtidige effektiviteter i fonden. De tre udvalgte projekter er effektiviseret hver for sig og resultaterne findes vedlagt som særskilte bilag.

Baggrunden for undersøgelsens gennemførelse og rapportens tilblivelse er tosidet. Først og fremmest er der gennemført en effektivitet af udvalgte projektbevillinger på baggrund af kravet i Fødevareministeriets bekendtgørelse for fonden jf. Bekendtgørelse om administration og revision af promille- og produktionsafgiftsfonde m.v. indenfor jordbrugs- og fiskeriområdet

af 1. okt. 2010. Bekendtgørelsen fastslår jf. § 21, at det påhviler fondene at vurdere effekten af udvalgte aktiviteter, og jf. stk. 3 i § 21, at det påhviler fondene at redegøre for resultatet af effektiviteten i ledelsesberetningen til årsregnskabet.

Vurderingen af effekten af de udvalgte aktiviteter er sket i forhold til de strategiske effekter, som Kvægafgiftsfonden med sin strategi har opstillet for fondens bevillingsvirksomhed.

Kvægafgiftsfonden strategi opererer med effektmål i form af indsatsområder. Der er dermed tale om åbne formuleringer af effektmålene af fondens støttevirksomhed. Dette strategiske valg har fondsbestyrelsen truffet for at sikre søgemuligheden for projekter med nye, banebrydende eller "skæve" målsætninger.

Nærværende effektivitet for tilskudsåret 2011 har undersøgt, om de udvalgte projekter har understøttet disse strategiske effektmål.

Udover en bedømmelse af det enkelte projekts faglige kvaliteter anvender fondsbestyrelsen en række vurderingskriterier ved prioriteringen af indkomne ansøgninger. Kriterierne beskriver kvaliteter ved selve projekternes opbygning og planlægning, som bestyrelsen lægger vægt på. Disse kriterier er ikke inddraget ved dette års effektivitet. En inddragelse af disse kriterier vil muligvis kunne anvendes til at beskrive bestemte karaktertræk ved fondens projekter, hvilket ikke mindst vil være interessant ved de projekter, der vurderes at have en større effekt end andre. Det kan derfor overvejes at gøre brug af bestyrelsens vurderingskriterier ved fremtidige effektiviteter.

For en nærmere beskrivelse af vurderingskriterierne henvises til http://www.kvaegafgiftsfonden.dk/~media/kvaegafgiftsfonden/dokumenter/STRATEGI_2012.ashx

Den anden baggrund for effektiviteten er fondsbestyrelsens ønske om at skabe læring ud fra de fund, den viden og de erfaringer, som en gennemførelse af en sådan undersøgelse giver anledning til. Kvægafgiftsfondens bestyrelse har ønsket en større viden om, hvordan tilskudsmodtagerne anvender bevillingen ud fra et effektivitetsperspektiv, herunder hvordan projekternes resultater, erfaringer og viden omsættes og formidles til gavn for erhvervet og det omgivende samfund. Læringsperspektivet sætter således fokus på, hvordan fondens projekter formuleres og planlægges, så arbejdsmetoder og projekttyper med dokumenteret gavnlige effekter for den økologiske sektor bliver tilgængelige for potentielle ansøgere til fonden.

Fondens strategiske indsatsområder

Produktivitetsforbedring – projekter, der bidrager til den fortsatte effektivisering, optimering og omkostningsreduktion i alle oksekødproduktionens led.

Fødevaresikkerhed og sundhed – projekter, der bidrager til den fortsatte sikring af dansk oksekøds sundhedsstatus samt bekæmpelse og forebyggelse af kvægsygdomme.

Kvalitetsforbedringer – projekter, der fremmer de kvalitative parametre i alle led af oksekødproduktionen.

Herunder:

- **Kvalitet i primærproduktionen** – især projekter vedr. management, fodring og dyrevelfærd og –sundhed.
- **Kvalitet i slagterproduktionen** – især udvikling og undersøgelse af kvalitetsparametre for oksekødsprodukter samt generiske afsætningsfremme heraf.
- **Kvalitet til forbrugeren** – især projekter vedr. forbrugeroplysning og –information om måltids- og ernæringskvalitet. Endvidere projekter, der undersøger og udvikler forbrugernes oplevelse af kvalitet.

Klima- og miljøforbedringer – projekter, der bidrager til en klimavenlig og miljørigtig produktion af oksekød på et økonomisk bæredygtigt grundlag.

Herunder projekter:

- Der kan bidrage til en afdækning af oksekødproduktionens klimapåvirkning.
- Med fokus på naturpleje.

De ovennævnte effektmål er ligestillede.

1.2 Hvad er effektvurdering

Effekt handler om *virksomheder af en indsats*. Vi kan nærmere bestemme effekt som de virkninger, et givent projekts eller en given institutions aktiviteter medfører eller udløser. Effekterne af disse aktiviteter kan være både direkte eller afledte og positive eller negative. En undersøgelse af effekt handler således om at analysere de direkte eller indirekte/afledte effekter og om, hvorvidt disse er positive eller negative. På den baggrund kan vi sige, at vurdering af effekt handler om at sammenholde konstaterede effekter op imod den indsats, der modtog bevilling fra fonden. Det er her vigtigt at bemærke, at aktiviteter på baggrund af en given bevilling kan medføre aktiviteter, som man ikke forudså ved projektets begyndelse eller ved første øjekast ikke umiddelbart har relation til projektet og dets aktiviteter.

Der er ingen nærmere fast etableret definition af effekt. I denne undersøgelse, hvor vi undersøger udkomme af tilskud fra Kvægafgiftsfonden, definerer vi *effekt* som de *virksomheder*, der er opstået eller sandsyn-

ligvis vil opstå for erhvervet og det omgivende samfund udløst af projektet, som har modtaget støtte fra fonden. I litteraturen skelnes der typisk mellem effekter på kort, mellemlang og lang sigt. I denne undersøgelse og effektvurdering vil vi kun skelne mellem effekter på kort sigt (umiddelbare), og effekter på lang sigt (ud over den nærmeste horisont). Baggrunden for kun at skelne mellem effekter på kort og lang sigt er, at det i praksis kan være svært at anvende ensartede begreber om kort, mellemlang og langt sigt på tværs af alle projekterne. Tidshorisonten for virkningerne afhænger af mange variable, herunder projektypen – fra forskning til afsætningsfremme, hvilket led i værdikæden projektet udspiller sig i mv. Endvidere står fokus og afrapporteringen af projekternes effekter i forhold til fondens formål klarere frem, hvis der alene fokuseres på og skelnes mellem de korte (umiddelbare) effekter af tilskudsbevillingen og de langsigtede effekter (dem på den lidt længere og lange bane), som typisk rækker ud over tilskudsbevillingens og tilskudsperiodens horisont på 12 måneder.

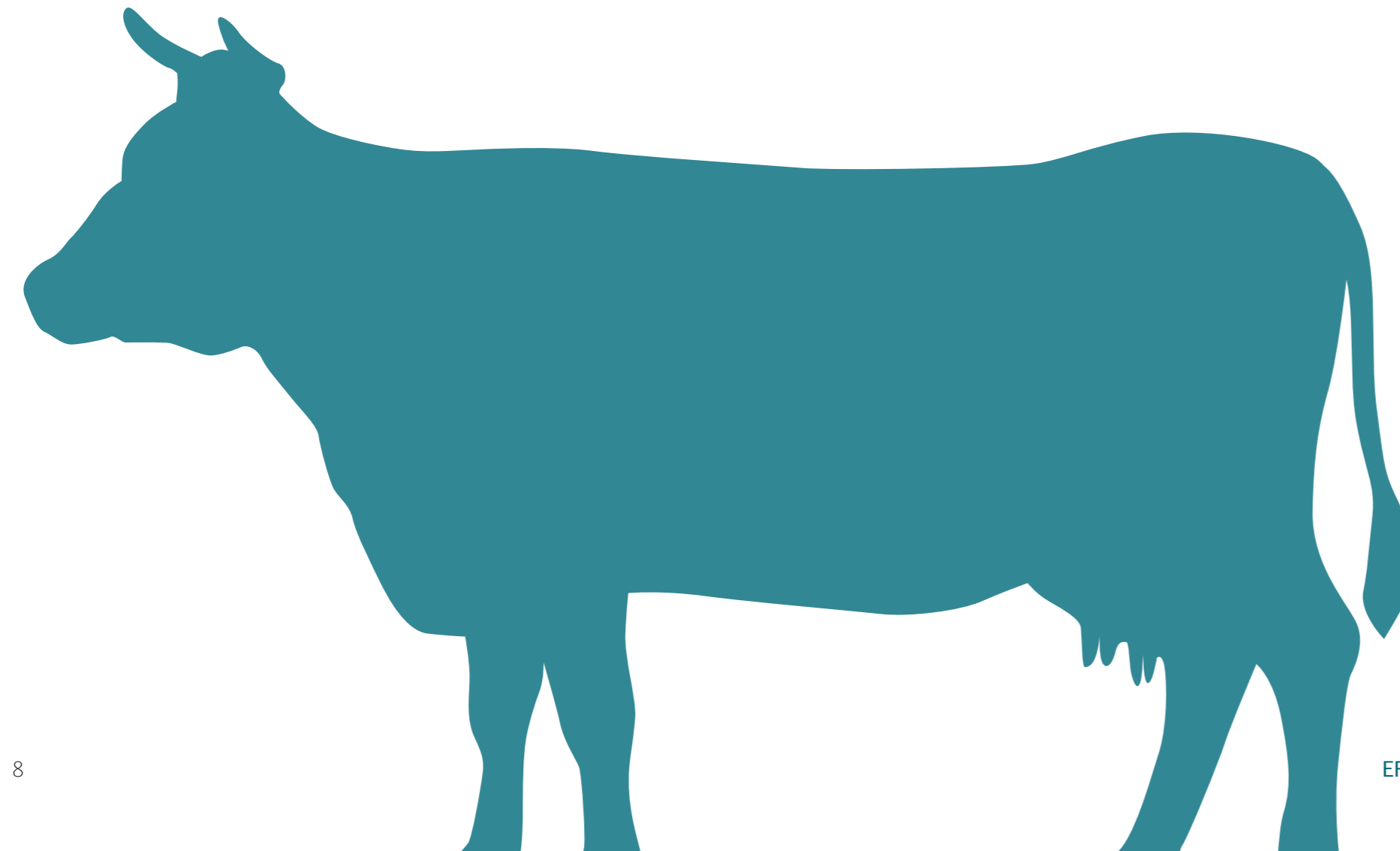
Udfordringer ved identifikation og måling af effekt:

- Det er vanskeligt at isolere effekten af indsatsen fra andre faktorer
- Effekten af en indsats optræder ofte med en betydelig tidsforskydning
- Indsatsens formål kan være vanskelig at omsætte til konkrete mål og indikatorer på effekt.
- Det kan være ressourcekrævende at etablere det fornødne datagrundlag for måling af indikatorer på effektniveau.
- Vurderingen af effekter kan være følsomme overfor enkeltstående begivenheder
- Der vil ofte være en gensidig afhængighed mellem flere institutioner i opnåelsen af effekter.

Under udarbejdelsen af denne effektvurdering er der taget udgangspunkt i begrebet forandringsteori. Forandringsteori er ramme, som kan hjælpe med at afdække, om et konkret projekt har tænkt i effekt og eksplicit eller implicit har opereret med en model for, hvordan effekter vil opstå og komme til syne. På denne måde er en forandringsteori er godt værktøj til at efter-

prøve, om der er sammenhæng mellem de iværksatte projektaktiviteter og de ønskede effekter og struktureret påvise dette hos det konkrete projekt udtaget til effektvurdering.

Tankerne bag og brugen af forandringsteori er nærmere beskrevet i kapitel 2.2.1

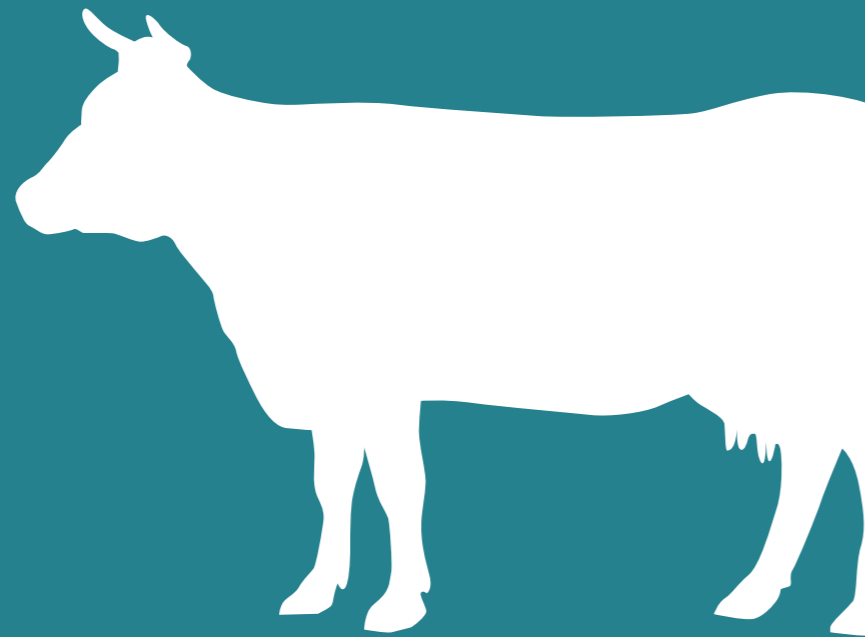
2.0 Effektvurdering af udvalgte projekter for tilskudsåret 2011

Effektvurderingerne af de 3 projekter opgør effekt på flere niveauer og forskellige effekter over tid. De enkelte effektvurderinger, der knytter sig til denne rapport, fremgår af særskilte bilag.

Fondsbestyrelsen har valgt et projekt blandt hver af fondens 3 største tilskudsmodtagere. Kriteriet har desuden været at udvælge projekter, som har en repræsentativ karakter i deres metode.

Følgende tre projekter blev udvalgt:

1. Danish Meat Research Institute – Teknologisk Institut: Næringsværdi og mættet fedtindhold i oksekød. Projektet er 1-årigt og blev afsluttet ved udgangen af 2011. Projektet modtog i 2011 et tilskud på 805.000 kr. svarende til 100 % af projektets budget.
2. Videncentret for Landbrug, Kvæg m.fl.: Naturpleje som professionel driftsgren. Projektet er 2-årigt og afsluttes ved udgangen af 2012. Fonden støtter projektet i begge år med i alt 5.100.000 kr. Projektet modtog i 2011 et tilskud på 2.150.000 kr. svarende til 92,7 % af projektets budget i 2011.
3. Kødbranchens Fællesråd: Afsætningsfremme på hjemmemarkedet. Fonden har støttet aktiviteter af en lignende karakter igennem en årrække. Projektet modtog i 2011 2.834.000 kr. i tilskud svarende til 100 % af projektets budget i støtteåret.

Ved undersøgelsen af effekter for de udvalgte projekter til effektvurdering for tilskudsåret 2011 har effektvurderingen sondret mellem effekter på tre analytiske niveauer:

- A) Mikro-niveau – dækker over individuelle eller helt lokale niveau, dvs. den enkelte virksomhed, bedrift, landmand, person
- B) Mesoniveau (eller Mellemniveau) – dækker over den enkelte branche, sektor, erhvervet eller et afgrænset lokalt/regionalt område
- C) Makro-niveau – dækker over det helt overordnede niveau, samfundsniveauet.

Endvidere er der jf. forandringsteori blevet sondret mellem effekter på forskellige tidspunkter. Ifølge ty-piske forandringsteorier og effektmodeller sondres der mellem effekter på kort, mellemlang og lang sigt. Denne effektvurdering har valgt at se bort fra begrebet mellemlang sigt, da begrebet har en begrænset anvendelighed, når det skal omsættes i praksis. Fondens projekter har forskellige tidshorisonter og er forskellige

i projekternes karakter. En enklere sondring mellem effekterne af fondens bevillingsvirksomhed giver derfor mere mening. Det giver effektvurderingen en større styrke kun at skelne mellem effekter på kort sigt, forstået som umiddelbare effekter, og effekter på langt sigt, som rækker ud over projektets umiddelbare og nære effekter.

Ved at kombinere de to analytiske værdier, et for niveauer og to for tidsperspektiv, opnår der en seks-felttabel bestående af kategorier, 1) effekter på mikro-niveau på kort sigt, 2) effekter på mikro-niveau på lang sigt, 3) effekter på meso-niveau på kort sigt, 4) effekter på meso-niveau på lang sigt, 5) effekter på makro-

niveau på kort sigt og 6) effekter på makro-niveau på lang sigt.

Af hensyn til den grafiske opstilling er der en tabel for effekterne på kort sigt og en tabel for effekterne på lang sigt.

Figur 2
Eksempel på tabel for effekter på mikro-, meso- og makro-niveauer og på kort og lang sigt:

Effekter	NIVEAU	TID / Tidshorisont	
		Kort sigt	Lang sigt
	Mikro-niveau: (individ eller lokalt niveau – den enkelte virksomhed/bedrift/landmand)	- Fund a - Fund b - Fund c	- Fund a - Fund b - Fund c
	Meso-niveau: (Mellemliveau – branche/sector-erhvervet/lokalt geografisk)	samme	samme
	Makro niveau: (Det overordnede niveau – samfunds-niveau)	samme	samme

Det er vigtigt at notere sig, at der er stor forskel mellem de enkelte projekter, herunder hvilke effekter, de kan opvise i forhold til niveauer og tidshorisonter. Endvidere er det ikke nødvendigvis sådan, at alle projekter

opviser projekter på i alle kategorier, dvs. at ikke alle projekter har effekter på mikro, meso og makro niveau og for alle tre niveauer på både kort og lang sigt.

2.1 Effektvurderingens resultater

De effektvurderede projekter har alle opvist en lang række gode effekter på mikroniveau, mesoniveau og makroniveau samt både på kort og lang sigt.

Gennemførelsen af effektvurderingen er sket på struktureret og systematisk måde. Dette skete gennem udarbejdelsen af effektvurderingsskema, afholdelse af informationsmøder og efterfølgende kontakt med de projekter, hvor effektvurderingen havde yderligere behov for oplysninger om projektets opbygning, bestanddele, metoder og udførte aktiviteter.

Gennemførelsen af effektvurderingen har vist, at det den praktiske tilrettelæggelse – særligt en eventuel efterfølgende kontakt med projekterne efter indsendelse af effektvurderingsskema, men frem for alt den

konkrete identifikation af effekter af projekterne, vurdering og afrapportering af disse, er mere krævende, end først antaget. Endelig er omkostningerne hos projekterne undersøgt og viser, at omkostningerne ved at blive udtrukket til effektvurdering er betydelige, men ikke ude af proportioner med projekternes individuelle budgetter.

2.1.1 Understøtter de udvalgte projekter så fondens strategiske effektmål?

På baggrund af vurderingen af projekternes effekter er det muligt at vise, hvilke projekter, som understøtter hvilke af fondens strategiske effektmål. Dette er gjort og vist i nedenstående skema.

Skema for de samlede effekter af de effektvurderede projekter i forhold til fondens strategiske effektmål:

Strategisk effektmål	Hvilke projekter understøtter hvilke effektmål
Under anvendelsesorienterede udviklingsprojekter	
Produktivitetsforbedrende projekter, der bidrager til den fortsatte effektivisering, optimering og omkostningsreduktion i alle oksekødproduktionens led.	Projekt 1. Næringsværdi og mættet fedtindhold i oksekød Projekt 2. Naturpleje som professionel driftsgren
Fødevarerikkerhed og sundhed – projekter, der bidrager til den fortsatte sikring af dansk oksekøds sundhedsstatus samt bekæmpelse og forebyggelse af kvægsygdomme.	Projekt 2. Naturpleje som professionel driftsgren
Kvalitet i primærproduktionen – især projekter vedr. management, fodring og dyrevelfærd og –sundhed.	Projekt 2. Naturpleje som professionel driftsgren
Kvalitet i slagteriproduktionen – især udvikling og undersøgelse af kvalitetsparametre for oksekød-sprodukter samt generiske afsætningsfremme heraf.	Projekt 1. Næringsværdi og mættet fedtindhold i oksekød Projekt 3. Afsætningsfremme på hjemmemarkedet
Kvalitet til forbrugeren – især projekter vedr. forbrugeroplysning og –information om måltids- og ernæringskvalitet. Endvidere projekter, der undersøger og udvikler forbrugernes oplevelse af kvalitet.	Projekt 3. Afsætningsfremme på hjemmemarkedet
Klima- og miljøforbedrende projekter, der kan bidrage til en afdækning af oksekødproduktionens klimapåvirkning.	Projekt 2. Naturpleje som professionel driftsgren
Klima- og miljøforbedrende projekter, der har fokus på naturpleje.	Projekt 2. Naturpleje som professionel driftsgren

Som det fremgår af skemaet understøtter de effektvurderede projekter på en god måde 3 af fondens strategiske effektmål. Inden af de vurderede projekter understøtter mål nr. 4 og 5. Dette er naturligt, da de vurderede projekter alle er faglige udviklingsprojekter. Det er svært at sammenligne projekterne med hinanden, da projekterne er forskellige. Effektvurderingen kan således ikke sige noget om eller vurdere

projekternes effekter i forhold til hinanden, men har alene undersøgt og vurderet, om det enkelte projekt har understøttet fondens strategiske effektmål. Det vil muligvis også være muligt at sige noget om projekternes effekter i forhold til hinanden, såfremt fondens vurderingskriterier, som også omtalt i afsnit 1.1, indtages fremadrettet.

“Bidrager til den fortsatte sikring af **dansk oksekøds sundhedsstatus**”

2.1.2 Effekter på hvert enkelt projekt udvalgt til effektvurdering

I det efterfølgende er der et skema for effekter for hvert projekt.

Projekt 1

Næringsværdi og mættet fedtindhold i oksekød

Effekter		TID / Tidshorisont	
		Kort sigt	Lang sigt
NIVEAU	Mikro-niveau: (individ eller lokalt niveau – den enkelte virksomhed/bedrift/landmand)	- Ny viden om næringsværdien og fordelingen af protein, kulhydrater og fedtarter i dagens udskæringer/produkter af kalve- og oksekød. - Ny og forbedret viden om virksomhedens produkter	- Adgang til opdateret videndatabase for den enkelte virksomhed. - Forbedring af produkter ud fra ny og opdateret viden.
	Meso-niveau: (Mellemliveau – branche/sector/erhvervet/lokalt geografisk)	- Opfyldelse og løsning af et alment branchebehov. - Opdateret viden om næringsværdien af branchens produkter til brug for ernæringsoplysning.	- Større mulighed for at kødindustrien – takket været aktuelle data for indhold af fedt og mættet fedt – kan være proaktive i forhold til ernæringsoplysning vedr. udskæringer af kalve- og oksekød.
	Makro niveau: (Det overordnede niveau – samfunds-niveau)	- Udbyttet på kort sigt er tilgængelig dokumentation som alle virksomheder frit kan anvende ved indberetning af fedtafgiften til SKAT. Dette fritager virksomheder for en relativ stor udgift til dokumentation af mættet fedt i egne produkter. - Fra statens synspunkt: nyt og forbedret videngrundlag for beregning og justering af skatter og afgifter	- Nyt og forbedret videngrundlag om ernæringsindholdet af dagens udskæringer/produkter til brug for ernæringsprofessionelle. - Øget viden og stillingstagen til virkningsgraden og effekterne af skatter/afgifter indført på fødevarer.

“ Proaktive i forhold til ernæringsoplysning ”

Projekt 2

Naturpleje som professionel driftsgren

Effekter		TID / Tidshorizont	
		Kort sigt	Lang sigt
NIVEAU	Mikro-niveau: (individ eller lokalt niveau – den enkelte virksomhed/bedrift/landmand)	- Reduceret metanudslip ved brug af fodring med kraftfoder fremfor crimpet majs. - I forhold til dyrenes tilvækst bør deres græsningsområder omfatte en større andel med fugtig eng med mere produktive græsningsarter. - Erfaringerne fra forsøgene i 2011 og ændringerne til forsøget i 2012 vedrørende størrelsen på udsætningskalvene – fra født i marts og april til kalve født i januar vil forbedre dyrenes tilvækst, forbedre dyrevelfærden og øge landmandens muligheder for at få økonomi i produktionen. - Udvikling og udarbejdelse af en manual til parasitkontrol på naturplejearealer.	- Projektets resultater kan indgå i det videre arbejde med kvantificere den samlede klimabelastning fra forskellige naturpleje- og oksekødproduktioner. - Dokumenteret og målrettet naturpleje til samtidig brug for kvægkødsproduktion giver et bedre grundlag for at optimere produktionen og giver et bedre grundlag for afsætningskontakter til kunder, som gerne vil støtte naturpleje og efterspørger kødproduktionen fra naturplejearealerne.
	Meso-niveau: (Mellemliveau – branche/sector-erhvervet/lokalt geografisk)	- Udvikling af værktøj til at estimere muligheder for en bæredygtig økonomisk produktion – Business Check-værktøjet. - Udvikling af manual til parasitkontrol på naturplejearealer; skal afdække parasitforekomst for forskellige typer af naturplejearealer og forebyggelse mod parasitter, herunder estimater for produktionstab.	- En ny og forstærket måde erhvervet kan bidrage til miljøindsatser på. - Nye indtjeningsmuligheder for erhvervet; særligt økologiske landmand og deltidslandmand. - Forbedre erhvervets omdømme. - Projektet kan skabe grundlag for en øget økologisk ungvægsproduktion (såfremt økologiske naturarealer vil være til rådighed). Dette vil fremme udbuddet af økologisk ungvæg kød, som pt. Er en mangelvare i Danmark.
	Makro niveau: (Det overordnede niveau – samfundsniveau)	- Projektet har afdækket, at der er potentiale for at udføre en meget mere målrettet naturpleje tilpasset lokale forhold.	- En ny og forstærket måde erhvervet kan bidrage til miljøindsatser på. - Understøtte politiske målsætninger på miljøområdet omkring biodiversitet ved at skabe en bæredygtig kommerciel forretningsmodel for oksekødsproduktion ud fra naturpleje. - Udvikling af nye specialprodukter fra forskellige lokale egne.

Projekt 3

Afsætningsfremme på hjemmemarkedet

Effekter		TID / Tidshorizont	
		Kort sigt	Lang sigt
NIVEAU	Mikro-niveau: (individ eller lokalt niveau – den enkelte virksomhed/bedrift/landmand)	- Større trafik på forbrugerhjemmesiden; fordobling af besøgstallene på hjemmesiden www.lettenordiske.dk – fra 17.500 til 35.400 besøgende. - Fordobling i antallet af abonnenter på de udsendte nyhedsbreve; fra 2.032 til 4.563 abonnenter. - Kendskab til udskæringer og produkter af dansk produceret oksekød. - Ny viden og information om ernæringsindholdet i oksekød. - Ny viden og information om tilberedning – både nye retter og tilberedningsmetoder.	- Større viden om kost, ernæring og sundhed hos den enkelte forbruger. - Forbedret kendskab til og forbedret image for dansk produceret oksekød. - Større mad- og tilberedningsdannelse hos målgrupperne.
	Meso-niveau: (Mellemliveau – branche/sector-erhvervet/lokalt geografisk)	- Ift. Business-to-Business-målgruppen: uddelte priser resulterede i 64 artikler i fag- og dagspressen og på forskellige hjemmesider samt 2 TV-indslag på lokalkanaler (København/Hovedstadsområdet). - Kendskab til erhvervets produkter. - Fastholdelse og styrkelse af oksekøds image og placering som en del af indkøbspræferencerne hos danske forbrugere. - Viden til kvægkødsproducenter og oksekødproduktproducenter om målgrupper og forbrugerpræferencer.	- Fastholdelse og styrkelse af erhvervets afsætningsmuligheder. - Viden om eksisterende og nye målgruppers brug af oksekød. - Tilpasning af fortælling om og image af dansk produceret oksekød.
	Makro niveau: (Det overordnede niveau – samfundsniveau)	- Viden, oplysning og information til borgerne som forbrugere om dansk oksekød ift. Kost, ernæring og sundhed og tilberedning. - Fastholdelse og styrkelse af oksekøds image og placering som en del af varieret og ernæringsrigt kost.	- Fastholdelse og styrkelse af oksekøds renommé og mulighed som en væsentlig kost, ernærings- og madtilbud på forbrugernes dagsorden. - Fastholdelse og udvikling af oksekødprodukter som en del af dansk madkulturtradition.

2.2 Gennemførelsen af effektvurderingerne – Undersøgelsens Metode

2.2.1 Forandringsteori - et redskab til at understøtte sammenhængen mellem strategi og prioriteringer.

En forandringsteori er en på forhånd opstillet og forventet logisk årsagssammenhæng mellem tildelte ressourcer (indsatsen) og de forandringer (effekterne), som man ønsker ud fra sine målsætninger. Der er ikke tale om en teori i klassisk forstand, som det kendes fra videnskaben. Begrebet trækker dog på nogle af de samme tankegange som kendes fra videnskabelig praksis, idet den bygger på forestillingen om årsagssammenhæng mellem indsats og effekter og det, at man på forhånd – før gennemførelsen af en indsats opstiller nogle realistiske og relevante forventninger til udbyttet af indsatsen, og dermed af de tildelte ressourcer. Forandringsteoriens styrke som metode er, at den sætter fokus på de slutresultater (effekterne), der skal komme ud af givne indsats. En forandringsteori er dermed et egnet værktøj til at arbejde med effekter,

effekttankegang og afrapportering af effekter. Forandringsteori kan dermed være med til at skabe koblingen fra den overordnede strategi, man har lagt, til de konkrete valg og prioriteringer, som man foretager for at arbejde mod sine målsætninger.

En god forandringsteori er kendetegnet ved, at den:

- Formår at få projektlederen til at tænke over sammenhængen mellem den ansøgte bevilling, projektets design og projektets gennemførelse og et forventet udbytte for aftagere, bevillingsgiver og samfundet.
- Tilskynder projektlederen til at overveje, hvorledes projektets skal kunne måles og dermed afrapporteres til omverden, herunder bl.a. til støttegiver.
- Udfordrer vanetænkning og skaber øget forståelse for behovet og kravet om at kunne dokumentere eller sandsynliggøre de forventede effekter.
- er testbar/kan efterprøves, dvs. at den muliggør en opfølgning på, om projekterens projekt vil skabe

de effekter, som han eller hun på forhånd forventede på baggrund af sin forandringsteori for det pågældende projekt.

- At den styrker projektlederens evner for at styre og prioritere ressourcerne i sit projekt.
- Endelig er effekttankegang god til at reflektere over vante måder at gøre tingene på, eksempelvis ved at stille sig selv spørgsmålet, om ens projekt opnår det, som man gerne vil ud over projektets egen ramme og gennemførelse. På denne måde er forandringsteori og effekttankegang er god måde at nytænke sit projekt på.

Behov for handling: Vil i dette tilfælde angive et udviklingsbehov i sektoren.

Formulering af formål: Nogen beskriver behovet og foreslår en løsning – et projekt skabes.

Intervention: Kvægafgiftsfonden beslutter at bevilge midler til projektet.

Output kan eksempelvis være, at der i projektet formes samarbejde/netværk, data opsamles og bearbejdes, rapporter skrives, anbefalinger videregives på kongresser eller faglige møder osv.

Outcome betegner de afledte virkninger af projektaktiviteten og dermed den fase, hvor projektets resultater begynder at blive anvendt. Det er her i mødet med "virkeligheden", at effekterne opstår. Dels på baggrund af projektet og dels på baggrund af andre faktorer i omgivelserne, som har indflydelse på, hvordan projektets resultater kan realiseres.

Når en effekt skal vurderes, kan det ske på flere af disse niveauer i ovenstående model. På de enkelte niveauer vil der således være **indikatorer**, som er udslagsgivende for projektets effekter. Har projektereren for eksempel problemer med at indsamle sine data, så kan det være en negativ indikator for, at projektets ønskede effekt indtræder på den korte bane.

Figur 1
Illustration af en systemmodel for effekt:

Systemmodel

Behov for handling

Projektformulering

Bevilling

Output

Outcome

Effekt

Projekt aktivitet og formidling

omgivelser

2.2.2 Udfordringer for brugen af forandringsteori

Det centrale i effekttankegang og kernen i forandringsteori er, om der er opstillet og kan påvises årsagssammenhæng, en logisk forbindelse mellem projektets indsats, de gennemførte aktiviteter og projektets realiserede eller forventede effekter på kort og lang sigt. Det giver mulighed for at styrke vurderingen og prioriteringen af de anvendte midler. Men disse krav indebærer en række udfordringer.

Udfordringerne er:

- kun at beskæftige sig med de relevante påvirkelige effekter. Særligt et problem for effekterne på lang sigt. Og det er typisk dem, som vi er mest interesseret i, dvs. at effekterne kan kobles til indsatsen, og ikke til andre ting, som indsatsen ikke har indflydelse på.
- nogle af de udfordringer, som nævnes her, er af mindre problemer for en lang række af de projekter, som fonden støtter. Dette fordi fonden primært støtter anvendelsesorienterede forsknings- og udviklingsprojekter. Dog også afsætningsfremme.
- Forandringsteorien har ikke nok fokus og forståelse for de ressourcemæssige begrænsninger, tid, penge, personale eller organisatoriske, som der altid vil være for alle projekter. Dette viser sig ved, at mange effektmålinger og effektvurderinger ofte foreskriver behovet for yderligere ressourcer, hvilket ikke altid er muligt eller ønskværdigt fra bevilling eller bevillingsmyndighedens side.

2.2.3 Undersøgelsens design.

Efter at fondens bestyrelse havde udvalgt 3 støttede projekter for støtteåret 2011 blev der af fondsadministrationen herefter omtalt som evaluatorene formuleret en plan for gennemførelsen af effektvurderingen. Det blev besluttet at lade følgende overvejelser være styrende for effektvurderingens gennemførelse.

- Heterogen gruppe af bevillingsmodtagere – men ønske om standardisering i vurderingerne på tværs af projekterne
- Dataindsamling skulle være omkostningseffektiv
- Brugen af effektvurderingsskema som giver mulighed for på samme tid at strukturere vurderingen, indsamlingen af data og projekterne afrapportering. Dette ville på en og samme tid efterkomme ønsket om en "effektvurderingsstandard", og samtidig indeholde en åbenhed overfor respondenterne/støttemodtagerne
- Benyttelse af en semistruktureret afrapporteringsform. På den ene side være alment struktureret, men på den anden side kunne opfange det enkelte projekt særlige karakteristika.
- Hensynet til ressourcer og omkostninger, såvel økonomiske som tidsmæssige – i øvrigt et hensyn, som går begge veje, og både gælder for den evaluerede og evaluatoren. Effektvurderingen må ikke være unødigt tung og krævende for hverken projekterne eller for fonden.

Effektvurderingen foregik derpå efter følgende program:

1. Effektvurderingsskema opbygges og udsendes
2. Informationsmøder afholdes – et i øst, København, og et i vest, Århus.
3. Opsummering, hvor evaluator i skematisk noteform gør resultatets effekter og målingsmetoder op.
4. Kontakt pr. mail og interview med projektledere, hvor supplerende og uddybende oplysninger skulle indhentes.
5. Rapportbilag i form af effektvurderinger af de enkelte rapporter skrives.
6. Samlet Fondsrapport skrives.

Effektvurderingsskemaet blev udviklet som et delvist struktureret spørgeskema, som projektlederne skulle svare på. Effektvurderingsskemaet var delvist struktureret i den forstand, evaluatorene strukturerede 7 overordnede spørgsmål med baggrund i effekttankegang og forandringsteori. De syv overordnede spørgsmål var:

1. Projektoplysninger
2. Projektets relevans / Hvad vil projektet opnå / Hvad er projektets (for)mål?
3. Projektets anvendte metoder og/eller virkemidler
4. Omfanget af projektets aktiviteter
5. Projektets fund/udbytter/resultater på kort sigt for den enkelte virksomhed/bedrift/landmand, branche/erhvervet/lokalt geografiske områder, samfundet
6. Projektets fund/udbytter/resultater på lang – i så fald det er muligt at angive – sigt for den enkelte virksomhed/bedrift/landmand, branche/erhvervet/lokalt geografiske områder, samfundet
7. Projektets viden og erfaringer i forhold til en vurdering af muligheden for eventuel omsættelighed af projektets fund/udbytter/resultater efter projektafslutning

Evaluatorene valgte bevidst ikke at fremlægge en klar og åben forandringsteoretisk ramme og sprogbrug som fundament for skemaet. Årsagen hertil var, at man ikke mente og ikke forventede, at projekterne udtaget til effektvurdering på forhånd var bekendt med den faglige sprogbrug og fagtermer indenfor effektvurderingsfeltet. Disse forhåndsantagelser viste sig efterfølgende i kontakten med projekterne og deres indrapporteringer at blive bekræftet.

I stedet søgte evaluatorene at formulere effektvurderingsskemaet i en så almindelig sprogbrug som muligt samtidig med hensynet til en progression i afrapporteringen af det enkelte projekts effekter. Den overordnede målsætning for konstruktionen af effektvurderingsskemaet var at få lederne af de enkelte projekter til at overveje og reflektere over, hvad effekterne af deres projekt er og ville være for aftagerne af projektets resultater i sidste instans og eventuelt for samfundet i al almindelighed. Effektvurderingsskemaet skulle således formå projektlederne til at tænke ud over projektets egne rammer, når man spurgte ind til det enkelte projekts resultater og i videre forstand det enkelte projekts effekter.

Til de syv spørgsmål føjede sig et ottende spørgsmål:

8. Angiv ressourceforbrug anvendt på vurderingen, gående på ressourceforbruget – personale, tid, økonomi – for projektet i at indgå i effektvurderingen.

Dette spørgsmål blev medtaget af tre grunde. For det første var spørgsmålet inspireret af og medtaget på baggrund af Rigsrevisionens påpegnings af, at overvejelser og viden omkring omkostningerne for de evaluerede ved at indgå i evalueringer ofte er fraværende i vurderingen af offentlige ejede eller støttede projekter. Endvidere ønskede evaluatorene, i forlængelse af Rigsrevisionens påpegnings, mere viden og information om størrelsen og karakteren af byrden for de udvalgte projekter ved at blive effektvurderet i forhold til udførelsen af kommende effektvurderinger. Endvidere er det væsentligt for fondsbestyrelsen, som bestiller og som aftager af effektvurderingerne i første række, at få information og viden om de samlede omkostninger, og ikke kun de direkte omkostninger for fonden ved gennemførelsen af bekendtgørelsens krav om effektvurdering. Det er vigtigt at få viden om, hvad kravet om effektvurdering medfører af byrder for dem, som bliver udtaget og udsat for effektvurdering.

Baggrunden for dette ønske, som Rigsrevisionen også er inde på, skyldes to ting. For det første er der erfaring for, at effektvurderinger og effektevalueringer har en tendens til at medføre ønsker om større og mere omfattende effektundersøgelser – og dermed større byrder for de fremtidig evaluerede – næste gang, man udfører en effektvurdering. Den anden grund er, som Rigsrevisionen også påpeger, at der skal være et rimeligt forhold mellem størrelsen på det projekt, som man udsætter for effektvurdering, og omfanget af den byrde, som pågældende projekt udsættes for ved et efterfølgende krav om effektvurdering. Det giver ikke megen mening at udsætte et projekt for effektvurdering, hvis det pågældende projekt skal bruge store dele af sine ressourcer på indgå i en efterfølgende effektvurdering af projektet. Så har effektvurderingen overskredet sit formål.

Der er i en vis udstrækning tale om en selvevaluering i den forstand, at projekterne selv skal oplyses om effekterne til evaluatorene. Dog har evaluatorene i alle tilfælde valideret oplysninger om projektet andetsteds fra, bl.a. fra projekternes egne evalueringsrapporter, faglige beretninger og andet offentliggjort materiale om projekterne.

2.2.4 Strategiske effektmål og selvevaluering

Fonden opstiller de overordnede effektmål for fonden på baggrund af fondens vedtægter og den fondsstrategi, som fondens bestyrelse har valgt. Der er herefter op til den enkelte ansøger gennem opstillingen af sit projekt, herunder brugen af forandringsteori, at sandsynliggøre hvorledes de forventede effekter af ansøgerens projekt understøtter fondens effektmålsætninger.

Det er her vigtigt at holde ansøgeren op på, at de effekter, som ansøger mener, at projektet vil medføre, i vist omfang er realistiske og målbare og ikke alene udgøres af almene forestillinger om effekt på lang sigt. Dette peger hen imod et problem som alle former for evalueringer står overfor, og som kan kaldes tidsproblematikken. Denne tidsproblematik drejer sig om, hvornår man realistisk kan forvente at registrere og vurdere effekterne af et projekt. Denne problematik varierer stærkt fra projekt til projekt. På den ene side giver det sjældent mening at forvente at se et projekts effekter dagen efter projektafslutning. På den anden side er det svært at argumentere for, at man skal vente i årevis før man tør vurdere og udtale sig om et projekts effektmæssige udbytter.

Der vil således altid være en række effekter, som først vil vise sig på længere sigt efter afslutningen af projektet er effektvurderet. Men igen her man må kræve at projektansøger, at de på forhånd, netop ved hjælp af forandringsteori, har gjort sig nogle overvejelser om forventede de effekter også på lang sigt af deres projekt. Efterfølgende må evaluator så forholde sig til sandsynligheden og troværdigheden for, at projektet resultater vil medføre disse forventede effekter.

I den forstand kan man sige, at evaluator skal, ud over en vurdering af projekts konkrete effekter på den korte bane, også altid foretage en mere almen vurdering af det givne projekts effekter på den lange bane. Denne problemstilling gælder særligt, når man skal vurdere en række projekter støttet af en fond som Kvægafgiftsfonden. Dette fordi fondens formål og strategi indeholder en række væsentlige almene erhvervs- og samfundsmæssige målsætninger og ønskeværdige effektmål.

2.2.5 Vurderingen af langsigtede effekter

De langsigtede effekter falder ofte helt eller delvist sammen for både erhvervet og samfundet. Eksempelvis kan det både være et langsigtet mål for erhvervet og samfundet, at sektoren er i stand til at udvikle sig, så det bliver i stand at producere og dermed generere en økonomisk aktivitet, udvikling af viden og teknologi, arbejdspladser, eksport og økonomisk overskud under hensyntagen til det optimale forbrug af ressourcer, arbejdsmiljø, natur og vandmiljø og klima. Endvidere er de langsigtede effekter gode pejlemærker i diskussionen om, hvordan man ønsker at prioritere fondens midler.

Her er det vigtig at være opmærksom på, at de langsigtede effekter er de sværeste at opstille konkrete brugbare indikatorer for og måle på. Ud fra et ressourcemæssigt synspunkt har fondsadministrationen overvejet, hvor omkostningskrævende i økonomi og tid det er, at dokumentere de svært dokumenterbare effekter af langsigtede projektmål.

Ofte er problemet, ud over selve måleproblematikken, når man ønsker at identificere og vurdere de langsigtede effekter, at kunne påvise effekten uafhængigt af indflydelsen fra udefrakommende faktorer, altså at skabe en klar logisk årsagssammenhæng mellem de langsigtede effekter og indsatsens aktiviteter. Jo højere man hæver blikket for at se efter effekterne af den bevilgede støtte på den lange bane, desto sværere er det lige præcist at knytte disse langsigtede effekter sammen med den konkrete indsats.

Et eksempel fra samfundets generelle politiske dagsorden er bl.a. et bredt ønske om beskæftigelsesfremgang i landdistrikterne. Der vil imidlertid være en række faktorer, som påvirker størrelsen på beskæftigelsen uafhængigt af det konkrete initiativ; eksempler på disse faktorer er de almindelige økonomiske konjunkturer (lokalt, regionalt, nationalt og globalt), demografi, vejret (eksempelvis en hård vinter), infrastruktur (eksempelvis ø-samfund eller karakteren af kollektiv trafik, som står til rådighed) eller udbuddet og karakteren af uddannet arbejdskraft, som lokalt og regionalt er til stede. Tilsvarende er gældende for langsigtede effekter af Kvægafgiftsfondens støttevirksomhed.

“Udvikling af **viden og teknologi, arbejdspladser**, eksport og økonomisk overskud”

2.2.6 projekternes ressourceforbrug ved at indgå i effektivurderingen

Rigsrevisionen gør flere steder opmærksom på, at evaluator skal medtænke byrden for de evaluerede ved at indgå i en evaluering (se eksempelvis Beretning til statsrevisorerne om statens anvendelse af evalueringer, maj 2005). Hovedbudskabet fra Rigsrevisionen er, at evaluering ikke må være unødigt belastende for den eller de evaluerede. Hvis en effektvurdering eller effektivurdering er unødigt belastende, forstået som overvældende bebyrdende ressourcemæssigt i form af tid, penge eller på anden måde i omfang, for den eller de som udsættes for evaluering, så har evalueringen mistet sit formål. Årsagen til dette skal søges i, at hvis

en effektivurdering er unødigt belastende for den evaluerede, så vil selve effektivurderingen nogle tilfælde fylde så meget for den eller de evaluerede, at selve effektivurderingen i sig selv bliver hovedformålet for det pågældende projekt og ikke projektets eget formål. Dette ville i så fald være uacceptabelt økonomisk og etisk og det pågældende projekt ville endvidere ende som ligegyldigt, som uinteressant.

I nedenstående skema gives en oversigt over projekternes ressourceforbrug ved at indgå i effektivurderingen for Kvægafgiftsfonden i 2011 i forhold til størrelsen på hver enkelt projekts tilskud fra fonden.

Projekternes ressourceforbrug ved at indgå i effektivurderingen

Projekt	Antal personer	Antal timer	Udgifter	Udgifternes andel af tilskuddet
Næringsværdi og mættet fedtindhold i oksekød	1	8,5	7.055 kr. (830 kr./time)	0,9 %
Naturpleje som professionel driftsgren	5	14	10.640 kr. (760 kr./time)	0,5 %
Afsætningsfremme på hjemmemarkedet	4	15	11.250 kr. (750 kr./time)	0,4 %

Der er en lille variation på tværs af projekterne, hvis man umiddelbart ser på omfanget af tid, som de enkelte projekter har anvendt på at indgå i effektivurde-

ringen. For alle projekter er udgiftens andel en forholdsvis lille andel af budgettet.

3.0 anbefalinger

Ud fra effektivurderingens erfaringer med at gennemføre effektivurderingen af de udvalgte projekter tildelt støtte af Kvægafgiftsfonden i 2011 kan følgende generelle anbefalinger opstilles for fremtidige effektivurderinger:

- At tilskudsmodtagerne i højere grad ved ansøgning gøres bekendt med et eventuelt senere krav om effektivurdering.
- At tilskudsmodtagerne i deres ansøgninger i højere grad gør brug af effekttankegang og opstillingen af ansøgningen formes efter, hvilke effekter ansøgeren mener, at ansøgerens projekt vil føre med sig – projekterne bør have større fokus på brug og opstilling af effektmål og effektindikatorer, så projekterne blive bedre i stand til at påvise konstaterede eller sandsynliggjorte forventede effekter af deres projekter.
- At ansøgerne/tilskudsmodtagerne på baggrund af effekttankegang bliver bedre til at reflektere over hvad de har lært undervejs og gennem deres projekt – udviser større fokus på erfaringsopsamling af projektet og projektets effekter eller relevans for omgivelserne efter projektafslutning.
- At ansøgerne/tilskudsmodtagerne i højere grad øger deres fokus på afrapportering af effekterne af deres projekter.
- At fremtidige effektivurderinger tilrettelægges således, at der kan ske en vis systematisering og generalisering i selve udførelsen af effektivurderingen af hensyn til den tidsmæssige ramme og de økonomiske ressourcer, som der er til rådighed for

effektivurderingen. Dette kan eksempelvis gøres ved at fortsætte med at tage udgangspunkt i og videreudvikle det effektivurderingsskema, som der er udviklet i forbindelse med denne effektivurdering.

- At man bør notere sig, at den store heterogenitet mellem fondsprojekterne medfører, at effektivurderingen må udvise fleksibilitet i forhold til den konkrete undersøgelse og effektivurdering af hvert enkelt projekt.
- At effektivurderingens omfang og byrder skal stå i et rimeligt forhold til projekternes størrelser. På den ene side kan det være mere ønskværdigt med flere og mere dybdegående effektivurderinger, men omvendt skal man gøre sig klart, at dette vil være ganske omkostningstungt både for fonden og de udvalgte projekter. Her er det vigtigt at notere sig, at fonden allerede nu udviser et krav om projektrelevans og projektkvalitet gennem selve konkurrenceelementet mellem de ansøgninger, som fonden modtager. Dette konkurrenceelement blandt ansøgerne om fondsmidler skærper i sig selv ansøgerens evner og vilje til at udforme gode relevante projekter, som er til gavn og udviser effekter.

